

Vanha Viena muistelee (7)

Vuokkiniemen komendanttina

Sarjassa 'Vanha Viena muistelee' julkaisemme leh-
temme edellisessä numerossa Orismalassa eläneen vien-
nalaisen ammattiautoilijan Jussi Mäkelän muisteluk-
set. Nyt vuorossa on hänen serkkunsa, vuokkinieme-
läisen Juho Mäkelän (1896—1969) kertomus elämän-
vaiheistaan. Kirjoitus pohjautuu Vaasa-lehdessä vuon-
na 1962 julkaistuun haastatteluun, jota on täydennet-
ty Juho Mäkelän pojan Einon antamilla tiedoilla ja hä-
nen hankkimillaan valokuvilla. — Kertomus alkaa siitä,
kun englantilaiset tulivat Muurmannille.

Juho Mäkelä

Ensimmäinen maailmansota oli raivonnut lähes kolme vuot-
ta, kun olot Vienassa muuttuivat epävakaisiksi. Seurasimme
siellä korprien kätköissä yleistä tilannetta siten kuin voimme.
Eräänä päivänä saimme kuulla englantilaisten tulevan Muur-
mannille, emmekä tienneet heidän tarkoituksiaan. Emme
myöskään omaksuneet kantaamme heihin nähden. Kuten
muistanette, joutui Venäjä sotaan alusta lähtien ja sota aina
on sotaa. Nuoret miehet joutuivat Vienasta rintamille. Myös
yleiset luovutukset olivat raskaat. Eräissä pitäjissä ilmeni ruo-
katavaroista suoranaista puutettakin. Eräänä päivänä miehit-
tivät englantilaiset kotipitäjäni ja selostivat serbialaisten tul-
kin välityksellä tarkoituksensa. Pitäjä joutui tapahtumien kes-
kipisteeksi ja minut määrättiin yhdysmieheksi.

— Teistä tuli kai Vuokkiniemen komendantti?

Jos tehtävää tahdotaan siten nimittää, niin sanottakoon siten
vaikka niin, sanoi Juho Mäkelä hymyillen.

— Otitteko osaa varsinaisiin sotatoimiin?

Meidän tehtävänäme oli etupäässä vartioida englantilais-
ten varastoja. Mutta jouduimme tulitaisteluunkin. Karhu-
mäessä, Poventsassa ja Lismassa. Nämä seudut sijaitsevat rau-
tatien läheisyydessä, ja Lisma olikin viimeisin taistelupaik-
kamme.

— Teidän sotanne kai päättyi siihen?

Sanoisin mielelläni aseellinen selkkkaus, sillä eiköhän se si-
tä liene loppujen lopuksi ollut. Jouduimme siis vartiomaan
heidän varastojaan. Myöhemmin vieraamme määräsivät mei-
dät neuvotteluihin. Siinä tilaisuudessa he selvittivät tulleen-
sa ystävinä ja auttajina, sillä he huomasivat meidän hädänä-
laisen asemamme. He sanoivat myöskin, että he auttavat Vie-
nan Karjalaa taloudellisesti kolme vuotta. Tämän jälkeen me
pidimme Vienan Kemissä kokouksen, jossa päätimme antaa
tukemme englantilaisille. Mutta tapaukset vyöryivät nopeas-
ti. Uudet tuulet alkoivat puhaltaa, ja poliittisista syistä kai
vieraamme poistuivat Vienasta. Olin viimeisessä vartiovuor-
rossa, kun he alkoivat valmistautua lähtöä varten. Kaiken sen,
mitä he eivät voineet kuljettaa, he polttivat.

— Se oli varmaankin komea juhannuskokko?

Kyllä, sillä paljon ja arvokasta omaisuutta tuhottiin.

— Kuulitteko koskaan mainittavan miehestä, jonka nimi
on Oskari Tokoi?

Kuulin ja muistaakseni näinkin hänet. En erikoisemmin
kiinnittänyt huomiota häneen, mutta muistiini on jäänyt hä-
nen jalkineensa. Hän käytti kenkiä, joita Vienassa kutsuttiin
”kurposiksi”. Mihinkään työhön tai tehtäviin hän ei osal-
listunut. Olen muistavinani myöskin, että eräs toinenkin val-
lankumouksen huomattavimpia henkilöitä saapui Vienaan ja
liittyi vieraiden joukkoon, kuten Oskari Tokoikin, mutta hä-
nen nimensä olen jo unohtanut.

— Kun englantilaiset lähtivät, niin varsinaiset sotatoimet-
kin päättyivät, vai kuinka?

Sikäli kuin muistan, niin tapahtui. Kun he olivat lähteneet,
niin jälleen pidettiin suuri kokous, ja siinä päätettiin, jotta
me vienankarjalaiset liitymme Suomeen; olemmehan suoma-
laisia. Päätimme myöskin, että luonnonrikkauksista luovu-
tamme puolet Suomen valtiolle. Sodan aikana rahanarvo ja
monet muutkin arvot olivat muuttuneet, ja me tahdoimme
pelata reilua peliä, ettei kukaan tulisi jymäytetyksi.

Keväällä v. 1918 muistan kyydinneeni erään herran Uhtualta
Jyväskyläen. Jälkeenpäin kuulin hänen olleen kapteeni Toi-
vo Kuisman, jonka piti valmistella kansannousua Aunukses-
sa. (Kapt. Toivo Kuisma kaatui v. 1919 Aunuksessa.)

— Vienan-Karjalan taloudellinen asema oli hyvä ennen so-
taa.

Ei meiltä mitään puuttanut. Esimerkiksi kotitilallani pidet-
tiin viittä lehmää, enempää ei tarvittukaan. Viljelysmaat oli-
vat laadultaan hyvät. Kotini lähellä virtaavan joen varret ja
luonnon niityt antoivat vuosittain heinä määrän, joka tarvit-
tiin eläinten rehyksi. Ja kun kalavedet olivat eri luokkaa kuin
nykyiset, niin mitäpä ihminen enää kaipaisikaan.

Isäni oli laukkukauppias, tai ehkä paremmin sanottuna kul-
kukauppias. Hän teki matkojaan usein ja hänen retkensä ulot-
tuivat kauas Pohjanmaalle saakka. Hän käveli mm. viisi kertaa
Vuokkiniemeltä Laihialle, ensimmäisen kerran 15 vuoti-
aana. Laihialla hän kuolikin 71 vuoden ikäisenä, ja ehkäpä
laihialaisista vanhimmat muistanevat hänet vieläkin, sillä hän
harjoitti kulkukauppaa 55 vuotta ja tunsu Laihian perinpohjin.

Jätin kotini viimeisen kerran v. 1920 ja muutin Laihialle
isäni suosituksista. Monet kerrat hän puhui: ”Poikani, jos ko-

Juho Mäkelän perhe Suomessa: edessä istumassa vas. Lyylä, Aino, puoliso Saimi, Johannes; takana vas. Ilpo, Lauri, Pekka ja Eino.

tiseutusi ei sinulla anna tyydytystä, niin muuta Laihialle. Siellä kansa on rikasta ja rehellistä.”

Silloin, kun vienankarjalaiset jättivät kotiseutunsa ja joutuivat uusiin oloihin, oli alussa sopeutumisvaikeuksia mutta hyvin kaikki voittiin. Me emme koskaan unohda suurtyötä, jonka Karjalan Sivistysseura meidän hyväksemme on suorittanut.

Etelä-Pohjanmaalla vienankarjalaisia on kymmeniä perheitä, ja monet heistä ovat saavuttaneet huomattavan yhteiskunnallisen aseman. Heitä on maanviljelijöinä, kauppiaina ja liikemiehinä, sekä monilla muilla käytännöllisen elämän eri aloilla. Monet heistä ovat kouluttaneet lapsensa korkeimpiin opillisiin arvoihin.

Juho Mäkelä ja hänen Saima-rouvansa kasvattivat viisi poikaa ja kaksi tyttärettä. Nämä ovat rakentaneet kauniit nykyaikaiset kodit. Heistä jokainen tietää, että heidän isänsä aikanaan joutui kokemaan paljon. Mutta elämän hyökylaineet hän kesti. Ja nyt kaikki hänen kohdaltaan on päättynyt — suureen suvantoon.

Sokean Miiskalin kiitos

Miiskali Arhippaiselle, tuolle sokealle Kalevalan laulajalle, koottiin viime syksynä (1887) rahasumma savokarjalaisen osakunnan kesken. Puolet rahoista on nyt metsänhoitajan Wreden kautta saapunut Miiskalin käteen. Ukko tuli lahjasta kovin liikutetuksi, purskahti itkuun eikä aikaan voinut mitään sanaa sanoa. Lopulta kuitenkin toipui ja alkoi kiitosrunoa sepittää seuraavaan laatuun:

*”Mitä mie kurja kujertelen
Suomen suurulle suvulle,
miten mie katata kiihtän
Suomen suloista sukua?
Hyvät on herrat Helsingistä
Viipurista viisaat miehet,
muistit kurjaa Karjalasta
Latvajärven laulajasta,
laitoit lahjan laulajalle.*

Naapureilleen oli Miiskali lahjasta kertonut, että se tuntui hyvältä kuin rasva rattahilla”. (Uusi Suomestar 1884)

□ LENINGRADIN tieteiselokuvastudio valmistaa parhailaan dokumenttelokuvaa Valamon menneisyydestä ja nykyisyydestä. Filmille on kuvattu mm. Leningradin ja Novgofodin metropoliitan Aleksej epävirallinen käynti luostarisairilla sekä Pskovin-Ptshoran munkin haastattelu. Kuvauksia jatketaan Heinävedellä Uudessa Valamossa. (NK 9.9.88).

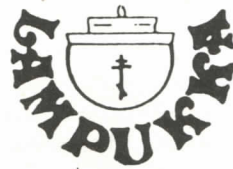
□ MOLOTOVIN COCTAIL on monille suomalaisille tuttu. Kaikki tietävät, ettei se ollut juotavaksi tarkoitettu, vaan aseeksi hyökkäysvaunuja vastaan. Yleisesti luullaan, että pullo sisälsi pelkkää bensiiniä, mutta oli siinä muutakin, nimittäin tervaa ja pirtua.

**Mikä on joululahja,
josta on iloa koko ensi vuodeksi
joka ei maksa paljon
TIETYSTI KARJALAN HEIMO!**

Ovatko Rimmin akkoja?

Tämä Onttoni Miiskalin ottama kuva julkaistiin Toukomies-lehdessä ennen sotia ylen niukalla kuvatekstillä: Rimmin akkoja. Haluaisimme tietää vähän enemmän näistä akkoista. Toimituksessa on sellainen käsitys, että kuvassa vasemmalla on Domna Huovinen ja oikealla Toarie Saavinen. Kuka mahtaa olla tuossa keskellä? Jos joku tietää, ilmoittakoon ystävällisesti Karjalan Heimon toimittajalle puh. 918-504 075.

00170 HELSINKI
Liisankatu 29

70100 KUOPIO
Kauppak. 55—57
Puh. 971-112 712

80100 JOENSUU
Siltakatu 18

**Ortodoksisen kirjallisuuden,
ikonien, kirkollisten tarvikkeitten
ja lahjatavaroiden myynti.**